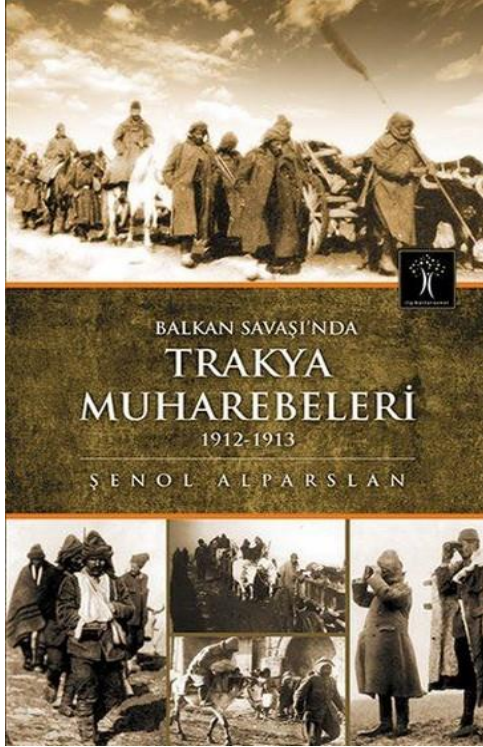


Şenol Alparslan, *Balkan Savaşı'nda Trakya Muharebeleri (1912-1913)*, İlgı Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2017, 211 sayfa, ISBN: 978-605-4977-77-2.

Oğuzhan YETİŞTİ*



Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihte yaşadığı en büyük felaketlerden birisi Balkan Savaşı'dır. İmparatorluğun uzun yıllar hâkimiyeti altında kalan Rumeli toprakları yaşanan Balkan Savaşı neticesinde elden çıkmış ve bunun sonucunda kitleler halinde Anadolu'ya göç hareketleri başlamıştır. Balkan Savaşı esnasında Trakya bölgesinde Bulgar ordusuna karşı çok çetin mücadeleler içine girilmiş, her iki tarafta önemli kayıplar verilmiştir. Trakya Muharebeleri, Balkan Savaşı'nın stratejik-kilit noktalarından birisini oluşturmuştur.

çıkışını görmekteyiz. İşte bu yeni çalışmalardan birisi Şenol Alparslan tarafından kaleme alınmış *Balkan Savaşı'nda Trakya Muharebeleri (1912-1913)* adlı eserdir.

Eserin yazarı Şenol Alparslan, 1961 yılında Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinde dünyaya gelmiştir. 1982'de Kara Harp Okulu'nu ve 1992'de ise Kara Harp Akademisi'ni bitirmiştir. 2004 yılında doktora eğitimini tamamlamıştır. Çeşitli askerî birlik, kurum ve karargâhlarda

* Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Edirne, E-mektup: oguzhanyetis@gmail.com.

görevlerde bulunan Alparslan, 2000-2004 yılları arasında Zagreb’de Askerî Ataşe olarak görev yapmıştır. 2006 yılında generalliğe terfi etmiştir. Halen Çorlu’da 5’nci Kolordu Komutanı olarak görev yapmaktadır. Tümgeneral Şenol Alparslan’ın yayınlanan bu eseri dışında “*Bosna’da Türk Kültürünün İzleri*” adlı bir çalışması da bulunmaktadır.

Eser, Yaşar Cihansız’ın sunuş yazısından sonra altı ana bölümden meydana gelmektedir. Bunlar sırasıyla şu şekildedir: *Balkan Savaşı Yaklaşırken*, *Edirne Savunması* (18 Ekim 1912 - 26 Mart 1913), *Kırklareli ve Pınarhisar Muharebeleri* (18-26 Ekim 1912), *Lüleburgaz Muharebeleri* (28 Ekim-02 Kasım 1912), *Çatalca Muharebeleri* (17 Kasım 1912 - 29 Eylül 1913), *Somuç ve Alınan Dersler*. Eserin sonunda *Kaynaklar*, *Dizin* ve *Ekler* kısmı bulunmaktadır.

Balkan Savaşı Yaklaşırken (ss. 19-46) adlı ilk bölümde yazar, Balkan coğrafyasının stratejik konumu ve öneminden bahsederken Osmanlı İmparatorluğu’nun bölge üzerindeki hâkimiyeti üzerinde de durmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, “En Uzun Yüzyıl” olarak ifade edilen döneme girdiğinde Balkanlar üzerindeki hâkimiyetini kaybetmeye başlar ve bu yüzyılda Balkan milletleri bağımsızlıklarını kazanma, devlet olma sürecine girerler. Bunun sonucu olarak başlayacak Balkan Savaşları’nın sebepleri bu bölümde sıralanmıştır. Başta Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçilik-hürriyet akımları etkili olurken Makedonya meselesi, Kiliseler ve Okullar kanunu, Arnavutluk’ta başlayan ayaklanmalar, ekonomik sebepler de bunu tetiklemiştir. Balkan Savaşları öncesinde Osmanlı İmparatorluğu’nun bölge üzerindeki durumundan bahsederek Osmanlı ve Bulgar ordularının yığınak oluşturma planları da aktarılmıştır. Muharebelerin cereyan edişinde Bulgar ordusunun Trakya bölgesinde taarruz harekâtına başlayışı ve Osmanlı ordusunun bölgeyi savunma çabaları anlatılmıştır. Ayrıca yazar, bu kısımda yığınak planını ve taarruz istikametini haritalar üzerinde göstermiştir.

Edirne Savunması (ss. 47-95) adlı ikinci bölümde, Rus ordusunun Edirne’ye ulaşmasından önce bölgede önlem alınması için tahkimat hattı oluşturma çalışmaları üzerinde durulmuştur. Muharebe öncesinde Türk ve Bulgar ordularının seferberlik ilan etmesi ve her iki tarafında muharebede savaşacak mevcut asker sayıları hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra tarafların harekât planları aktarılmıştır. Bulgar ordusu her kademedен Edirne’yi kuşatmak, ele geçirmek planını yürürlüğe koyarken; Osmanlı ordusu ise Edirne’yi her şekilde savunmaya, elde tutmaya yönelik çalışmalar

yürütmüştür. Edirne'nin bir harekât bölgesi olarak Trakya'nın merkezi bir konumunda yer alması sebebiyle savunulması gerektiğinden bahsedilmiştir.

Yazar, Edirne'nin kale muharebelerini üç açıdan ele almıştır: 1.) Savaşın ilanından ateşkese kadar olan 47 günlük dönem (18 Ekim 1912-04 Aralık 1912), 2.) İki ay süren ateşkes dönemi, 3.) Ateşkesin bitme zamanı olan 2 Şubat 1913'ten kalenin düşman tarafından ele geçirildiği gün olan 26 Mart 1913 tarihine kadar süren 52 günlük muharebeler. Bu bölümün sonunda ise Edirne Savunması'nın simge ismi olan Şükrü Paşa'ya dikkat çekilmiştir.

Bölümün sonunda Balkan Savaşı sırasında yüzümüzü ağartan örnekler sunan Kırcaali Kolordusunun Harekâtı'ndan ve muharebeler esnasında yapılan hatalardan da bahsedilmiştir. Savaşın Türk ordusu tarafından olumsuz şekilde sonuçlanmasının kaynağı olarak subayların eğitimsiz olmalarının savaşın gidişatını etkilemiş olduğu üzerinde durulmuştur.

Edirne Müstahkem Mevkii Komutanlığı'nın savunma hatları, tabyalar, teşkilat şeması gibi görsel malzemelere bölüm içerisinde yer verilmiştir. Ayrıca Edirne'nin savunulması sırasında Türk ve Bulgar askerî birliklerini gösteren fotoğraflar ile de anlatılanlar somutlaştırılmıştır.

Kırklareli ve Pınarhisar Muharebeleri (ss. 97-126) adlı üçüncü bölümde, 18 Ekim 1912 tarihinde Bulgar Hükümeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaş ilan etmesi üzerine başlayacak muharebe hakkında giriş mahiyetinde bilgiler aktarılmıştır. Muharebeler öncesinde Türk ve Bulgar tarafının elindeki asker sayısı hakkında bilgi verildikten sonra tarafların harekât planlarından bahsedilmiştir. Osmanlı ordusu, savaşta kullanmak üzere 12 sefer planı yaparak orduyu Doğu ve Batı olmak üzere iki kanattan savunmayı planlarken; Bulgar ordusu ise 2'nci ve 3'ncü orduyu öne sürerek hareket etmeyi planlamıştır. Harekât bölgesi olarak Kırklareli'nin coğrafi yapısı üzerinde de durulmuştur.

Kırklareli-Pınarhisar bölgesinde 18-26 Ekim 1912 tarihinde başlayan muharebeler bu bölümün muharebelerin cereyan tarzı başlığı altında incelenmiştir. 24 Ekim günü General Dimitriyef, Kırklareli'yi ele geçirmiş ve 25 Ekim'de Pınarhisar üzerine hareket eden Bulgar kuvvetleri şehri 26 Ekim'de Osmanlı ordusunu mağlup ederek muharebeyi sonlandırmışlardır.

Bölümün sonunda Kırklareli Muharebeleri'nin başarısızlıkla sonuçlanması ve yapılan hatalar hakkında malumatlar verilmiştir.

Lüleburgaz Muharebeleri (ss. 127-160) adlı dördüncü bölümde, Kırklareli Muharebesi sonunda yaşanan başarısızlık üzerine Osmanlı ordusunun Lüleburgaz bölgesinde mevzilenmeye başlamasından söz edilmiştir. Lüleburgaz Muharebesi öncesinde Bulgar ve Osmanlı ordusunun mevcut kuvvetleri hakkında bilgiler aktarılırken orduların kuruluş şeması da gösterilmiştir. Hamdi Paşa ve Abdullah Paşa birliklerinin konuşlandıkları yerlerden de bahsedilmiştir. Daha sonra Bulgar ve Osmanlı ordusunun Lüleburgaz Muharebesi'nde ki harekât planları aktarılmıştır.

Bulgar ordusu, komutan General Dimitriyef komutasında Lüleburgaz'da cephe taarruzuna geçerken; Osmanlı ordusu ise 1'nci ve 2'nci Doğu ordusu ile Bulgar ordusunu kuşatıcı bir manevra taktiği izlemiştir. Tarafların harekât planlarını gösteren haritalara bölüm içerisinde yer ayrılmıştır. 29 Ekim günü başlayan çarpışmalar her iki taraf içinde çok ağır zayıyata mal olarak 2 Kasım günü sona ermiştir. İki tarafta verilen kayıplar bölümün sonunda sayısal olarak belirtilirken muharebeyi kaybetme sebebi ve yapılan hatalarda sıralanarak anlatılmıştır. Bölüm içerisinde anlatılanlar fotoğraflarla desteklenerek yaşanan dram gözler önüne serilmiştir.

Çatalca Muharebeleri (ss. 161-190) adlı beşinci bölümde, muharebeler öncesinde Başkomutan Vekili Nazım Paşa tarafından 1'nci ve 2'nci Doğu ordusuna gönderilen emirlerden bahsedilmiş ve devamında başkomutanlığın aldığı tedbir ve önlemler anlatılmıştır. Daha sonra Türk ve Bulgar kuvvetlerinin mukayese edildiği bir tabloya yer verilmiştir. Türk Doğu Ordusu ve Bulgar Ordular Komutanlığı'nın kuruluşu şemalar üzerinde gösterilerek tarafların kuvvet durumu hakkında bilgiler de aktarılmıştır. Bulgar tarafı İstanbul'a ulaşmayı ve geçici olarak da olsa şehri işgal etmeyi planlarken; Osmanlı ordusu ise Bulgarların bu planlarını engellemeyi, bölgeyi savunmayı vazife bilmıştır.

Kurmay Yarbay Bursalı Mehmet Nihad'ın Çatalca Hattı Müdafaası hakkında öne sürdüğü düşüncelere dikkat çekilerek Çatalca'nın harekât bölgesi olarak coğrafi konumu ve arazi yapısı hakkında da bilgiler verilmiştir. Ayrıca Çatalca müstahkem mevzilerinin üç ana bölgeden ve üç ana kuşaktan oluştuğundan söz edilmiştir.

Çatalca Muharebeleri iki kısımda ele alınmış ve incelenmiştir. 17 Kasım 1912 tarihinde başlayan muharebe, 29 Eylül 1913'te Osmanlı ordusunun başarısıyla sonuçlanmıştır. Osmanlıların lehine sonuçlanan muharebe son kısımda değerlendirilmiş ve Bulgar tarafının muharebe esnasında yaptığı hatalar üzerinde durulmuştur.

Sonuç ve Alınan Dersler (ss. 191-200) adlı son bölümde, Balkan Savaşları'nın 29 Eylül 1913 günü Bulgarlar ile yapılan İstanbul Antlaşması ile sona erişinden bahsedilerek savaş sonucunda Türk ordusunun toplam zayıfatı hakkında bilgiler de verilmiştir. Balkan Savaşı sonucunda Osmanlı tarafının mağlubiyet yaşamasının sebepleri üzerinde de durulmuş, askerî-siyasî pek çok sebebin bu hezimete sebebiyet verdiği belirtilmiştir. Ayrıca savaş sonunda Bulgarların Türk halkına karşı gerçekleştirdiği zulüm ve katliamlara da dikkatler çekilmeye çalışılmıştır.

Eserde birçok basılı kaynağın kullanılmasının yanında Genelkurmay ATASE arşivlerinden elde edilen çeşitli doküman ve belgeler ile de bu çalışma desteklenmiştir. Eserin sonunda *Kaynaklar* (ss. 201-205) kısmında bunlara yer verilmiştir. *Dizin* (ss. 207-208) kısmında eserde geçen özel isimler ve yer adları belirtilmiştir. *Ekler* (ss. 209-211) kısmında ise 16-17-18 Ekim günü Lüleburgaz-Pınarhisar Muharebeleri'ni gösteren haritalara yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Şenol Alparslan'ın ortaya koyduğu bu kıymetli çalışma kuşkusuz iki amaca hizmet edecektir. Balkan Savaşı'nda yaşananlar gelecek nesillere ders çıkarmaları açısından örnek olacaktır. Diğer açıdan ise Balkan savaşlarıyla ilgili yapılacak yeni çalışmalarda araştırmacılara yardımcı bir kaynak olarak katkı sağlayacaktır. Eser, Balkan Savaşları ile ilgili literatüre kazandırılmış yeni bir çalışma olarak yerini almıştır.